

Praha 14. srpna 2017

Oponentský posudek diplomové práce

Audio-kurz jako prostředek výuky češtiny pro cizince

Bc. Tereza Dusilová

(Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK, obor Učitelství češtiny jako cizího jazyka)

Práce Terezy Dusilové je věnována metodě audio kurzů využívané při výuce cizího jazyka. Je rozdělena na dvě části. V první autorka popisuje, jak se vyvíjely jednotlivé výukové metody při učení cizímu jazyku, zasazuje je do dobového kontextu a charakterizuje je. Tato přehledová pasáž je doplněna o výklad, které jazykové dovednosti jsou podle Společného evropského referenčního rámce očekávány na úrovni znalosti A1. Právě k dosažení této úrovně osvojení jazyka pak směřuje autorka srovnání dvou zavedených metod (Berlitzovy a Pimsleurovy) a vlastního výukového programu, který pro potřeby své diplomové práce vytvořila.

Přehled metod s obširným výkladem je velmi pěkně strukturován a obsahuje značné množství informací. Jde spíše o výklad, ale i v něm se dají nalézt prvky hodnocení, zejména v otázkách ne/vhodnosti určitých metod. V těchto momentech mi nebylo vždy zcela zřejmé, zda se autorka odkazuje na hodnocení cizí, uvedené v některé z odborných prací, z nichž čerpala, nebo zda uvádí hodnocení obecně přijímané, nebo hodnocení své vlastní. Tato otázka je sice příliš obecná, ale ráda bych autorku poprosila, zda by ji mohla orientačně zodpovědět během obhajoby.

Podobně systematicky vystavěna je i část věnovaná vymezení jazykových dovedností na úrovni A1. Jediná čtenářská nejistota vzniká z nedostatečně deklarovaného odlišení úrovní A1 a A2: už v názvu kapitoly autorka pracuje pouze s úrovní A1, přestože na různých místech později spolu s ní úroveň A2 – předpokládám, že ve shodě s materiály, z nichž čerpala – uvádí.

Na základě vymezení požadovaných dovedností pak autorka přináší srovnání tří audio kurzů češtiny pro cizince koncipované pro začátečníky, a to kurzu podle Berlitzovy metody, Pimsleurovy metody a kurzu z vlastní produkce. Tuto část nazývá praktickou: lépe by ji snad vystihovalo označení dílčí nebo případová studie. U obou zavedených kurzů uvádí jejich koncepci, jazykový obsah a kurzy hodnotí. Toto hodnocení je podáno spíše formou vnějších postřehů: komentuje složky kurzu (např. zda obsahuje nějaká cvičení, slovníček), délku a počet nahrávek, složení mluvčích vystupujících na nahrávkách a jejich hlasovou produkci, tematiku nahrávek a v neposlední řadě podání jazykových informací. Právě u bodu posledního, tedy u komentáře jazykových pravidel, bych váhala, zda autorka dostatečně citlivě rozlišuje pravidla gramatická, tendence stylové a pragmatické. Např. u hodnocení kurzu Berlitzova píše, že „se v rozhovorech vyskytují zastaralé, v současnosti méně používané nebo přinejmenším neobvyklé obraty“ (na s. 48) a uvádí mimo jiné konstrukci *Jsem zaměstnána v jedné obchodní firmě*, otázku *Tomáši, kým jsou tvoji sourozenci* nebo oslovení *Pane vrchní*. Už jen tyto případy konstrukcí by bylo při detailní analýze vhodné odlišovat, sledovat složku morfologickou, složku syntaktickou, stylovou, pragmatickou, resp. konverzační/interakční. Zastaralost, nízká frekvence a neobvyklost jsou podle mě jevy ne nutně související, a proto mi nepřipadá rozumné je

vedle sebe klást bez bližšího rozlišení. K tomu doplním ještě to, že u rozboru Pimsleurova kurzu autorka opodstatněně hodnotí uváděné množství frází bez vysvětlení určitých gramatických pravidel jako nevhodné, ale mezi těmito nevhodnými strategiemi jmenuje i nedostatečné rozlišení tykání a vykání. Takové zhuštění může být dáno rozsahem práce, ale domnívám se, že by bylo přesnější tyto strategie komentovat i s přesným lingvistickým zařazením.

Poslední částí práce je kurz vytvořený jako projekt přímo pro diplomovou práci. Ráda bych autorku při obhajobě poprosila o vysvětlení, proč kurz vznikl ještě před tím, než si prošla oba kurzy, s nimiž jej konfrontuje. Nestavím to jako kritiku, jen mi takový postup není jasný. Za tvorbou celého kurzu pak nepochybně stojí nesmírné množství práce. V kurzu je mnoho složek, které se velmi dobře doplňují, autorka dbala na opakování, upevňování učiva, rozmanitost cvičení i témat, velmi oceňuju perfektní, a přesto nevtíravé ilustrace k textové části kurzu a komentáře v boxech pod některými lekcemi. Autorce se skvěle povedlo splnit i cíl udržení přehlednosti nahrávek díky mluvčím s různými polohami hlasů. Zdařilý je i přiložený slovníček využívající signální gramatiku. V celém kurzu o dvaceti čtyřech lekcích se čtyřmi dvojitými lekcemi jsem si povšimla jen několika nedostatků, které jistě půjde při další práci s kurzem upravit. Např. v lekcí č. 23 není v textu zaznamenána jedna věta z nahrávky; v lekcích č. 6–7 a 18 nebyly přepsány hezitací zvuky, zatímco v jiných lekcích ano; v lekcí č. 2 bych osobně považovala intonaci otázek za silně nepřirozenou až příznakovou; v lekcí č. 17 se v nahrávce pracuje se slovem *ústa* a ve cvičení se slovem *pusa* a tato synonymie není blíže komentována (nebo je to záměr?); v lekcí č. 5 u cvičení na kvantitu bych ani já jako rodilá mluvčí kvantitu čtených slov nepovažovala za identifikovatelnou. Osobně jsem se zarazila také nad slovem *prima*, napočítala jsem ho totiž celkem v pěti nahrávkách, přičemž jako běžné adverbium souhlasu/ocenění se mi zdá silně zastaralé. Tyto drobnosti nic nemění na tom, že kurz je zpracován nesmírně pečlivě a věřím, že by mohl být cizinci učícími se češtinu užíván s úspěchem a radostí.

K případové studii provedené na dvou uživatelích bych se jen chtěla zeptat, zda by u druhého uživatele nemohlo na jeho dobré výsledky mít vliv i jeho hudební zaměření. Nepovažuje autorka za možné, že takoví lidé se učí (minimálně) výslovnost a intonaci snadněji?

Práce je po jazykové stránce vypracována pečlivě. Uvedu některé nedostatky, na jejichž odstranění by snad autorka mohla do budoucna pracovat. Text není zrovna excelentně graficky zpracován, autorka používá zvláštní kombinace uvozovek, místy jsou nepřesně zformátovány tabulky, není používán pevný spojovník (případně opakování spojovníku na dalším řádku), písmo je podivně rozloženo. Jedinými systematictějšími chybami jsou opakování (ale ne nijak zásadně) chybějící interpunkce u vložených vět a mylné tvary postponovaných přívlasků (např. s. 32: *naplňování obecného rámce prezentovaném*; s. 40: *rozumí inzerátům týkajících se*). Na srozumitelnost práce nemají tyto drobnosti vliv.

Na základě uvedeného hodnocení doporučuju diplomovou práci Terezy Dusilové k obhajobě a navrhuju hodnocení velmi dobře až výborně v závislosti na průběhu obhajoby.

Hana Prokšová